



МАТЕРІАЛИ

ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСУ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ «СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ СЬОГОДНІ: ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ»

КИЇВ 2019

DOI: 10.33120/UCSPProceedings-2019

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Індексовано у **CROSSREF**

II Всеукраїнський Конгрес із соціальної психології «СОЦІАЛЬНА
ПСИХОЛОГІЯ СЬОГОДНІ: ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ»

Відповідальний за випуск

к.ю.н., доцент З.Ф. Сіверс

Укладач

к.психол.н. А.В. Полегенько

В збірник увійшли тези доповідей учасників конгресу.

Матеріали представлено в авторській редакції

Зміст

Андрєєва Я.Ф., Литовченко Н.Ф. «Професійне самовизначення особистості на етапі завершення навчання у зво».....	7
Басенко О.М. «Психодіагностичне дослідження проблем психічного здоров'я підлітків, що мешкають поблизу лінії фронту на сході України: особливості застосування скрінінгу психічного здоров'я»	10
Бевз Г.М. «Співучасть як форма забезпечення і механізм реалізації завдань освітньої реформи».....	13
Білевич Н.О. «Психологічне забезпечення діяльності поліції: досвід провідних зарубіжних країн».....	17
Блинова О.Є., Попович І.С. «Проблема ідентичності особистості в умовах трансміграції»	23
Бойко-Бузиль Ю.Ю. «Комунікативна компетентність керівників правоохоронних органів» ..	25
Борець Юлія «Психологічні особливості соціономічних професій».....	28
Борисенко Л.Л. «До проблеми соціально-психологічної адаптації студентів закладів вищої освіти»	32
Бурдукало М.М. «Взаємовплив емоційного інтелекту та кіберсоціалізації особистості: проблемне поле».....	36
Васютинський В.О. «Атрибуція міжособових і міжгрупових провин у контексті соціально-психологічної адаптації української молоді».....	41
Вінков В. Ю. «Соціально-психологічні механізми формування уявлень молоді про життєвий успіх».....	45
Вознесенська О.Л. «Медіа-арт-терапія як метод допомоги особистості інформаційної доби»	49
Гаркавенко Н.В., Доскач С.С. «Первинні соціально-сімейні взаємини, як мотиватор до вибору професійного шляху».....	53
Гаркавенко Н.В., Доскач С.С. «Формування соціальних стереотипів під впливом змі».....	56
Гогунська Є.В. «Емоційний інтелект як фактор соціально-психологічної адаптації особистості».....	59
Голота А.С. «Особливості сімейних взаємин в сім'ях осіб, які зазнають соціальної стигматизації».....	62
Горська Г.О. «Рідна мова в системі цінностей особистості».....	64
Грабовська С.Л. «Конструкціонізм та конструктивізм як методологічна платформа психології розв'язання конфлікту»	67
Громова Г.М. «Деякі аспекти дослідження толерантності особистості до невизначеності»	71
Гриценко Л.І. «Спротив та підтримка у ставленні до освітніх реформ».....	74
Гуляє І.А. «Принцип суб'єктності в аксіопсихологічному проектуванні життєвих досягнень особистості».....	78
Гупаловська В.А. «Сексуальне благополуччя як чинник суб'єктивного благополуччя: особливості сексуальних сценаріїв осіб з інвалідністю»	81

Гурова О.В. «Життя проходить повз. Психологічна профілактика синдрому втрачених можливостей»	84
Гусєва Н.Т. «Ірраціональність як напрямок психологічних знань».....	88
Гусєв А.І. «Світоглядні основи комунікативних технологій врегулювання соціальних конфліктів»	92
Данилюк І.В., Курапов А.О. «Практичне застосування моделі акультурації п. Боскі»	95
I.V. Danyliuk, S.O. Shykovets «Social networks, social support and social capital as elements of psychological well-being of migrants»	98
Дембицька Н.М. «Модифікація GET2 тесту для дослідження схильності до підприємництва у школярів»	101
Дашків Г.М. «Ментальна структура суспільства і проблеми взаєморозуміння».....	105
Дзюбка Л.В., Бучма В.В. «Врахування соціальної ситуації розвитку молодших школярів у освітніх реформах»	108
Дідик Н.Ф. «Використання медіапсихологічних засобів у груповій роботі з дружинами військовослужбовців».....	111
Дідук І.А. «Психологічні аспекти впровадження інноваційних технологій в умовах вищої освіти»	115
Довгань Н.О. «Технологія соціокультурного балансу поколінь»	119
Дроздов О.Ю. «Соціальні уявлення про столицю у масовій свідомості молоді чернігівщини та луганщини».....	123
Дроздова М.А. «Методика Л. Сонді як інструмент вивчення уявлень молоді про ідеального політичного лідера»	125
Духневич В.М. «Східний розкол»: ризики ідентичності»	127
Євтушенко В.І. «Професійно важливі особистісні якості працівників національної поліції України та їх вплив на формування індивідуального стилю діяльності»	131
Єжижанська Т.С. «Проблеми ефективності комунікації відповідно до парадигми мислення медіаспоживача»	134
Журавель А.П. «Проблеми соціалізації неповнолітніх правопорушників».....	136
Злобіна О.Г. «В пошуках нової ідентичності: від «homo soveticus» до «homo ukrainicus»» ...	138
Зубіашвілі І.К., Мельничук Т.І., Вагіна О.В. «Самовизначення особистості як соціально-психологічний феномен».....	142
Калашникова Л.В. «Психологічна сутність просоціальної поведінки».....	146
Каленчук В.О. «Організаційна культура як чинник соціальної ідентифікації співробітників»	1468
Карамушка Л.М., Гнускіна Г.В. «Професійне вигорання підприємців: зв'язок з соціально-психологічними установками»	150
Карпенко Є.В. «Ціннісний копінг як поняття і феномен»	153
Карпенко З.С., Зомчак К.М. «Академічна доброчесність на тлі соціально-політичних проблем сучасної України»	154
Клещерова І.М. «Материнська позиція в контексті реабілітації дитини з церебральним паралічем».....	157

Коваленко А.Б., Безверха К.С. «Зв'язок соціальної ідентичності з психологічним і фізичним благополуччям мігрантів»	160
Ковальчук О.С. «До проблеми прогнозування намірів емігрувати студентської молоді з України та Латвії»	163
Колесніченко Л.А. «Особливості надання психологічної допомоги особам з психосоматичними розладами»	165
Колтунович Т.А., Поліщук О.М. «Творчий компонент професійної компетентності психолога»	167
Коробанова О.Л. «Ситуативні трансформації групової взаємодії»	170
Коробка Л.М. «Технологічний підхід щодо соціально-психологічної підтримки осіб, які зазнають стигматизації в різних суспільних середовищах»	174
Кочубейник О.М. «Виробництво аномії: чотири дискурси ідентичності»	178
Кравченко С.І. «Психологічна сутність консолідаційних та мобілізаційних процесів в політичних групах (на прикладі президентських виборів 2019 р.)»	181
Кравчук С.Л. Вивчення психологічної пружності особистості методом семантичного диференціалу	186
Краснякова А.О. «Моделі громадянської самоідентифікації у віртуальному інтернет-середовищі»	190
Круглов К.О. «Довіра як складова соціального капіталу особистості»	194
Кутішенко В.П., Патинок О.П. «Психологічні аспекти розвитку духовної культури сучасного вчителя»	196
Кушнір Ю.В. «Роль гендерних стереотипів у професійному самовизначенні»	199
Лавренко О.В. «Економічне самовизначення особистості: моральний аспект»	201
Лазаренко В.О. «Дослідження просторових ідентичностей внутрішньо переміщених осіб за допомогою картографічної візуалізації нарративів місця проживання: перші результати дослідження»	203
Лазоренко Б.П., Кальницька К.О. «Соціально-психологічний супровід реадптації учасників АТО (ООС) та волонтерів до мирного життя»	205
Литвин-Кіндратюк С.Д. «Принцип історизму та стратегії діахронічного аналізу в соціальній психології»	208
Літвінова О.В. «Зміна смисложиттєвих орієнтацій особистості під впливом вимушеної міграції»	211
Ловка О.В. «Метод проектів як засіб розвитку ідентичності студентів на заняттях з психології здоров'я»	214
Лозинський О.М. «Методика дослідження організаційної культури колективу»	216
Лукашенко М.Ю. «Оксфордський підхід до когнітивно-поведінкової травмофокусованої терапії в системі реабілітації постраждалих у бойових діях»	222
Мельничук Т.І., Зубіашвілі І.К., Вагіна О.В. «Самовизначення особистості як соціально-психологічний феномен»	225
Мірошниченко О.М. «Гендерно-орієнтований підхід до моделей розвитку кримінальної поведінки серед підлітків»	228

Творчий компонент професійної компетентності психолога

Поліщук Оксана Миколаївна,
доцент кафедри психології Чернівецького національного університету імені
Юрія Федьковича, кандидат психологічних наук, доцент
Колтунович Тетяна Анатоліївна,
доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, кандидат
психологічних наук, доцент

Одним із важливих компонентів спеціальних компетенцій психолога є творчий, що проявляється у творчому підході до вирішення професійних задач.

Аналіз наукових джерел свідчить про неоднозначність у розумінні понять компетенція та компетентність, які або ототожнюються, або диференціюються.

У психолого-педагогічній літературі компетенція визначається як поєднання знань, умінь і досвіду, що забезпечують здатність вирішувати практичні завдання у різних сферах життя та діяльності (І.С. Сергеев). Компетентність тлумачиться як специфічні здібності, необхідні для виконання конкретної дії в конкретній предметній галузі та містить вузькоспеціальні знання, особливі предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії (Дж. Равен) [цит. за: 1, с. 13-14]. Зазначимо, що розробка компетенцій у Європі орієнтована, насамперед, на їх вимірювання. Наприклад, проект TUNING (2000 р.) виходить з того, що інформація про мету освіти, виражена на мові компетенцій, дає більш цілісний погляд на освітні програми [3], та пропонує таку ієрархію компетенцій: загальні (універсальні) – важливі для конкретних соціальних груп; спеціальні (професійні) – стосуються предметної галузі. На їх основі були розроблені й інші класифікації, проте у більшості з них відсутня група творчих компетенцій.

Творчість властива будь-якій діяльності людини. Вона, як і компетенція, вимагає знань, умінь і навичок. «...парадокс полягає в тому, що у творчості важливі не самі ці уміння, знання і навички, а можливість з їх допомогою добувати нові ідеї, думки, нові підходи та рішення» [1, с. 16]. Відтак творчі компетенції мають право на виокремлення у загальній ієрархії компетенцій. У своєму науковому доробку ми виходимо з їх трактування як сукупності знань, умінь, способів творчої діяльності, готовності до інноваційної поведінки, формування та використання нових цінностей.

На Всесвітньому економічному форумі в Давосі (2016 р.) було виділено ключові компетенції, що є актуальними для успішної кар'єри у 2020 р.: рішення комплексних проблем; критичне мислення; креативність; вміння керувати людьми; узгодженість дій з іншими; емоційний інтелект; експертна оцінка й ухвалення рішень; орієнтація на надання послуг; ведення переговорів; гнучкість мислення (когнітивна гнучкість) [3]. Як бачимо, більшість із них пов'язана з розумінням

специфіки мислення, застосування на практиці особливих навичок. Виділимо із «давоського списку» творчі компетенції, що є значущими у роботі психолога (рис. 1).



Рис. 1. Творчі компоненти професійної компетентності психолога

Критичне мислення – один із модних трендів у сучасному суспільстві. Його суть полягає в ухваленні ретельно обміркованих і незалежних рішень. До поведінкових індикаторів критичного мислення відносять: збереження, осмислення та відтворення інформації; володіння мовою як засобом мислення; навички розуміння невизначеності та ймовірності; вміння формулювати правильні судження, аналізувати й оцінювати аргументи, перевіряти гіпотези; навички рішення задач; здатність знаходити чи створювати смисли тощо.

Креативність – здатність до нестандартного мислення та поведінки, створення принципово нових ідей. Її поведінкові індикатори: вміння керувати творчим процесом; знаходити оригінальні рішення; проявляти терплячість до невизначеності; долати перешкоди та виходити за рамки можливого; спонукати інших до творчої діяльності; вирішувати суперечності та дилеми.

Гнучкість мислення (когнітивна гнучкість) – розумова здатність переключатися з однієї думки на іншу, обмірковувати кілька питань одночасно й успішно вирішувати нові проблеми. До її поведінкових індикаторів відносять: здатність і стійкість до змін, бачення альтернативи, адекватне сприйняття помилок; уміння різнобічно оцінювати ситуації. Вона пов'язана з рівнем розвитку інтелекту, зокрема інтелекту емоційного (ЕІ) як сукупності ментальних здібностей, які беруть участь у сприйнятті, вираженні, усвідомленні, поясненні власних емоцій та емоцій інших людей. D. Goleman (1995) трактує емоційний інтелект як «здатність людини тлумачити власні емоції та емоції оточуючих з метою використання отриманої інформації для реалізації власних цілей» [2]. Розвинений ЕІ – один із ключових чинників досягнення успіху у соціальних системах.

Отже, творчий компонент в професійній компетентності психолога допомагає приймати мобільні рішення з урахуванням специфіки конкретних проблем клієнтів, розробляти нові методи роботи, будувати прогнози щодо динаміки та якості змін, генерувати нові ідеї; легко засвоювати нові функції; добре виконувати роботу, з якою

зустрічаєшся вперше, чи в умовах невизначеності та складності; бачити взаємопов'язані та впорядковані зв'язки процесів і подій; сприймати ситуацію в цілому, виділяючи окремі елементи та зв'язки між ними; знаходити та приймати рішення; виходити за межі системних обмежень тощо.

Література

1. Вострокнутов Е. В., Разуваев С. Г. Сущность понятия “творческие компетенции” в спектре категориально-понятийного поля педагогики. *Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin)*. 2012. № 2(117). С. 13-19.
2. Goleman D. *Emotional intelligence*. New York: Bantam Books, 1995. 352 p.
3. TUNING: Educational Structures in Europe. URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu/competences.html> (дата звернення: 25.10.2019)